

مقاله پژوهشی: طراحی الگوی اسلامی – ایرانی پیشگیری اجتماعی از وقوع

جرم و تأثیر آن بر امنیت اجتماعی با تأکید بر نقش ناجا

رضانعلی عبدی^۱ و اصغر افتخاری^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۲/۰۹

چکیده

امروزه نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با اعتقاد به نقش محوری اسلام و مردم و نهادهای اجتماعی در توسعه نظم و امنیت عمومی در صدد است تا با استفاده از فرصت‌های دینی و اسلامی و برقراری سازوکارهای مشارکت و دخالت مردم در برنامه‌ها و طرح‌های نظم و امنیت جامعه به افزایش میزان تعهد و اعتماد اجتماعی، قبول مسئولیت و انجام کارهای گروهی، افزایش مقبولیت اجتماعی و برقراری روابط عاطفی میان نیروی انتظامی و مردم بپردازد. هدف اصلی این مقاله ارائه الگوی اسلامی – ایرانی پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم با تأکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی می‌باشد.

پژوهش حاضر از لحاظ طرح تحقیق، در زمره تحقیقات آینده نگر می‌باشد، از لحاظ نوع تحقیق، کاربردی است جامعه آماری پژوهش حاضر شامل ۵۰ نفر از متخصصان و نخبگان در حوزه الگوی اسلامی – ایرانی پیشگیری اجتماعی از وقوع که نمونه‌ها به صورت هدفمند انتخاب گردیده است. ابزار گردآوری اطلاعات میدانی در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته‌ای بوده است در این تحقیق برای تعیین اعتبار پرسشنامه از ضریب لاشه (CVR) استفاده شد و جهت سنجش پایایی (قابلیت اعتماد) پرسشنامه با مطالعه اولیه و انجام اصلاحاتی با استفاده از نرم‌افزار SPSS محاسبه شد. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه به کار رفته در این تحقیق برابر با ۰,۹۱ می‌باشد. در این پژوهش، با ترکیب جنبه‌های مثبت تحقیقات کمی و کیفی موضوع پیشگیری اجتماعی از جرم، شاخص‌های مؤلفه‌های آن مطالعه شد و همچنین هریک از شاخص‌ها اولویت بندی گردید. نهایتاً با ملاحظات جامعه شناختی و روانشناختی الگوی اسلامی – ایرانی که دارای دو بعد، چهار مؤلفه و شانزده شاخص بشرح ذیل بود ارائه نمود:

الف- بعد اول یا بعد فردی (درون) مدل شامل دو مؤلفه:

۱. دانشجوی دکتری امنیت ملی (نویسنده مسؤل)

۲. دانشیار علوم سیاسی دانشکده معارف اسلامی و علوم سیاسی دانشگاه امام صادق(ع) Eftekhari@isu.ac.ir

- ۱- مولفه اصلاح باورهای دینی که شامل شاخص های: تواضع، مسئولیت محوری، توکل به خدا، تقوا و ایمان و... است.
- ۲- مولفه توانمندی های فردی و اجتماعی که شامل شاخص های: شاخص های مهارت زندگی، پایگاه اجتماعی، پیوند اجتماعی و... است.
- ب- بعد دوم یا بعد فرا فردی (برون) مدل نیز شامل دو مولفه:
- ۱- مولفه اجزای ساختاری که شامل شاخص های: شاخص های عدالت اجتماعی، آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی و کنترل اجتماعی است.
- ۲- مولفه تقویت کنشگران اجتماعی که شامل شاخص های: خانواده، محله، رسانه، فضای مجازی، نهادهای امنیتی و انتظامی و نهادهای آموزشی است.

کلیدواژه‌ها: پیشگیری، پیشگیری اجتماعی، الگو، پلیس، الگوی اسلامی - ایرانی

مقدمه

جرم و جنایت همواره در جوامع انسانی به طور مستمر و چشمگیر وجود داشته و جامعه شناسان و پژوهشگران حوزه اجتماعی همیشه دنبال حل این معما بوده‌اند که چرا عده ای از افراد مرتکب جرم و بزه می شوند و هنجارها و قواعد زندگی اجتماعی را نادیده می‌پندارند؛ در صورتی که اکثر مردم در جوامع مختلف به قوانین و مقررات پایبندند و به آن احترام می‌گذارند. امروزه پیشگیری از جرم اهمیت بسزایی نسبت به گذشته پیدا کرده است، زیرا عوامل و انگیزه های ارتکاب جرائم بسیار گسترده شده و پلیس نمی‌تواند درک محدودی از منشأ و روشهای پیشگیری از جرم داشته باشد. به همین دلیل اعتقاد بر این است که فعالیتها و مشارکت مردمی و آثار اجتماعی آن باید نقش محوری و اساسی در پیشگیری از جرائم ایفا کند (نماین و جلالی، ۱۳۸۴: ۱۲۵-۱۲۳). پیشگیری اجتماعی، مجموعه اقدام های پیشگیرانه است که بر کلیه ی محیط های پیرامون فرد که در فرایند جامعه پذیری نقش داشته و دارای کارکرد اجتماعی هستند، تاثیر می‌گذارد. امروزه با پذیرش نهاد پیشگیری به عنوان قلمرو جدید سیاست کیفری در کنار قلمرو سنتی آن یعنی سرکوبی، بینش نوینی از مأموریت نیروی انتظامی در جامعه مطرح شد. بر همین اساس بند ۸ ماده ۴ قانون نیروی انتظامی مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۷ پیشگیری از وقوع جرم را از جمله وظایف نیروی انتظامی دانسته که به عنوان ضابط قوه قضائیه عهده دار انجام آن می باشد. به این

شکل وظایف متنوعی برای نیروی انتظامی به منظور پیشگیری از وقوع جرم و جلوگیری از وقوع وضعیت های خطرناک و جرم زا به وجود آمده است. در بین انواع پیشگیری، پیشگیری اجتماعی اهمیتی ویژه دارد. در پیشگیری اجتماعی نهادهای اجتماعی مانند خانواده، مدارس، رسانه‌ها و جز آن، تلاش می کنند که از بزه دیدگی افراد جامعه، به ویژه کودکان، نوجوانان و جوانان جلوگیری کنند و فرصت های ارتکاب جرم را تا حد امکان کاهش دهند.

لذا با انجام این تحقیق گامی اندک در مسیر نهضت بزرگ علمی و اسلامی کشور برداشته و برای جامعه متدین علمی کشور الگویی راهبردی مناسب برای اقدامات پیشگیرانه از وقوع جرم و گناه ارائه و به سهم خود نیاز به استفاده از الگوهای غربی و بیگانه را کاهش دهیم. از طرفی چون این الگوی ایرانی اسلامی مطابق با مبانی شرعی و فرهنگ جامعه اسلامی ما تهیه می گردد بدون شک از نظر کاربردی در عمل نتایج بهتری را به دنبال خواهند داشت.

دراین راستا این پژوهش درصدد بررسی و ارائه این سؤال است که الگوی اسلامی - ایرانی پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟

مبانی نظری

۱) تعریف مفاهیم

پیشگیری اجتماعی

این نوع پیشگیری شامل آن دسته از تدابیر و اقدام هایی است که با مداخله در فرآیند رشد افراد، بهبود شرایط زندگی آن‌ها و سالم سازی محیط اجتماعی و طبیعی، به دنبال حذف یا کاهش علل جرم‌زا و در نتیجه پیشگیری از بزهکاری است (نیازپور، ۱۳۸۳: ۱۷۲-۱۷۰).

امنیت اجتماعی

امنیت در سطح کلان عبارت است از میزان رهایی از خطر و تهدید و میزان رفاه و کیفیت زندگی. امنیت اجتماعی از سویی مصونیت نسبی شهروندان از تعرض مجرمان است (جکسون، ۲۰۰۶: ۲۵۴) و از سوی دیگر، آرامش خاطری است که جامعه برای اعضای خود ایجاد می‌کند (پوریان، ۱۳۸۹: ۱۶۸).

الگوی اسلامی - ایرانی

اسلامی بودن الگو، به معنای استخراج مبانی، چارچوب‌ها و الگوی پیشرفت از منابع و مبانی اسلامی می‌باشد، مبتنی بر مبانی نظری و فلسفی اسلام می‌باشد؛ اتصاف الگوی اسلامی به ایرانی بودن به جهت تطبیق این الگو به شرایط و ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی و اقتصادی ایران است، به همین جهت ممکن است این الگو برای سایر کشورهای اسلامی مناسب نباشد. الگوی اسلامی و ایرانی در این پژوهش شامل دو بعد و چهار مولفه و شاخص تشکیل می‌دهد که بعد اول یا بعد فردی (خرد) مدل شامل دو مولفه؛ مولفه اصلاح باورهای دینی و شامل شاخص‌های: تواضع، مسئولیت محوری، توکل به خدا، تقوا و ایمان و... است و مولفه توانمندی‌های فردی و اجتماعی که شامل شاخص‌های: مهارت زندگی، پایگاه اجتماعی، پیوند اجتماعی، امر به معروف و نهی از منکر است. بعد دوم یا بعد فرا فردی (میانی و کلان) مدل نیز شامل دو مولفه: مولفه اجزای ساختاری که شامل شاخص‌های: شاخص‌های عدالت اجتماعی، آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی و کنترل اجتماعی است و مولفه تقویت کنشگران اجتماعی که شامل شاخص‌های: خانواده، محله، رسانه، فضای مجازی، نهادهای امنیتی و انتظامی و نهادهای آموزشی می‌باشد.

۲) نظریه‌های پیشگیری از جرم

بخش اول: نظریات و رویکردهای اسلامی در خصوص پیشگیری اجتماعی از جرم اسلام برای سالم‌سازی محیط زندگی و بازداشتن مردم از معصیت و گناه، تدابیر خاصی

اندیشیده و برای اجرای آن‌ها به طرق مختلف اصرار ورزیده است. اهم این تدابیر که از نظر اهمیت، مقدم بر مجازات قرار دارند، به ترتیب عبارتند از:

- جهان‌بینی توحیدی و نقش بازدارندگی آن

- تهذیب و تزکیه نفس به وسیله تعلیمات اخلاقی

- نهاد امر به معروف و نهی از منکر.

قرآن کریم برای پیشگیری از جرم، مقررات بدیعی را ارایه داده است که شامل پیشگیری اصلاحی، وضعی و کیفری می‌شود. از جمله برنامه‌های جامع این کتاب، راهکارها و آموزه‌هایی است که برای پیشگیری از جرایم و خشکانیدن علل و عوامل آن فراروی انسان قرار داده است. قرآن کریم با برنامه اصلاحی، مانع از تصمیم قطعی مجرم به ارتکاب جرم و ورود او به زندگی مجرمانه می‌گردد و با راهنمایی‌های معقولانه، جرم را در مرحله عملیاتی و اقدام، متوقف و خنثی می‌نماید. به موجب قرآن، تنها با یکی از این شیوه‌ها نمی‌توان از وقوع جرم و انحراف و ناهنجاری‌های اجتماعی پیشگیری کرد، بلکه باید از هر سه روش مذکور در کنار هم، برای تحقق این هدف بهره برد. از آنجا که قرآن کتاب هدایت و انسان‌سازی است، علاوه بر این که استفاده از سایر انواع پیشگیری را امری بایسته و ضروری می‌داند، بر پیشگیری اصلاحی و بازسازی شخصیت مجرم‌ان تاکید خاصی دارد (کریمی، ۱۳۸۹: ۷۴).

قرآن کریم با طراحی یک سیاست فراگیر، با همه مراحل ارتکاب جرم به مقابله برخاسته است؛ با پیشگیری اصلاحی، تعلیم و تربیت فردی و اجتماعی بر اساس آموزه‌های وحیانی و تقویت جنبه‌های معنوی و رفع برای ترویج اخلاق فاضله (خودسازی و حسابرسی نفس)، اتخاذ تدابیر لازم برای رفع نیازهای اساسی انسان (زیرا فقر، دین انسان را ناقص و عقل او را سرگردان می‌کند)، حفظ کرامت و منزلت انسان‌ها، گسترش فضای دینی و پرورش روحیه دینداری؛ اصلاح ارتباطات اجتماعی، نظارت بر عملکرد مجریان و آموزش همگانی. (حاجی ده‌آبادی: ۴۰)

از بررسی آیات قرآنی چنین دریافت می‌شود، قرآن در مقاطع مختلفی به نظام خلقت بشر و ویژگی‌ها و پیچیدگی‌های آن پرداخته اما به صورت مستقیم و شفاف به میزان نقش

ساختار فیزیکی و عامل جسمانی بشر در کجروی و کارکرد مجرمانه او نپرداخته، اما چگونگی خلقت و ساختار پیچیده آن را از نمادهای خاص هستی بخش و جلوه‌هایی از قدرت خداوندی معرفی کرده است و همچنین در تبیین نظام آفرینش اختلاف و تفاوت در خلقت را امری مهم و هدفمند توصیف نموده است. قرآن کریم در چندین آیه، مراحل آفرینش و خلقت انسان را یادآوری کرده و آن را از شاهکارهای خلقت توصیف کرده است.

علامه طباطبایی در تبیین مقامات انسانی که در ابتدا به عنوان برترین مخلوق خداوند معرفی و در ادامه با استثناء کردن اهل ایمان و تقوا و صالحین بقیه نوع انسان به پایین‌ترین مرتبه وجود و شأن سقوط می‌یابد، می‌گوید: چند احتمال درباره مراد از «رد» انسان (جز مومنان و عاملان صالح) به اسفل سافلین وجود دارد، کلمه رَد که مصدر فعل «رددنا» است ظاهرش این است که به همان معنای معروفش باشد در نتیجه کلمه «اسفل» به خاطر افتادن حرف جَر یعنی حرف الی از اولش منصوب شده و تقدیرش «رَدَدْنَا إِلَى اسْفَلٍ» است و مراد از اسفل سافلین مقام منحطی که از هر پستی پست‌تر و از مقام هر شقی و زیانکاری پایین‌تر است، می‌باشد. معنای آیه این است که «سپس ما همین انسان را که در بهترین تقویم آفریدیم به مقام پستی برگرداندیم» که از مقام تمام اهل عذاب پست‌تر است. احتمال هم دارد که کلمه «رد» در اینجا به معنای جعل باشد، یعنی ما او را پست‌ترین پست‌ها قرار دادیم و نیز احتمال دارد به معنای تغییر باشد و معنا چنین باشد: «ما سپس همین انسان را که آن طور آفریدیم تغییر می‌دهیم» و مراد از «سفالت» به هر حال شقاوت و عذاب است و بعضی گفته‌اند مراد از خلقت انسان در احسن تقویم همان شرایطی است که یک انسان در آن شرایط، هستی می‌یابد و به حد جوانی می‌رسد، حدی که قوایش استقامت یافته، صورت ظاهریش و جمال هیئت‌ش به کمال می‌رسد، مراد از رد انسان به اسفل سافلین برگرداندنش به دوران ضعف قوای ظاهری و باطنی‌اش در پیری است که قد و قامت‌ش از استقامت به انحناء می‌گراید و هوش و حواسش ناتوان می‌شود و لکن این معنا با آیه بعدی یعنی إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ... سازگاری ندارد چون به طور مسلم برگشتن خلق و خوی

انسان در دوران پیری استثناء پذیر نیست چون حکم خلقت عمومی است و مومن و کافر سرش نمی شود، هرکس به دوران پیری برسد چه صالح باشد و چه طالح خلقت ظاهری و خوی باطنی اش تغییر پیدا می کند و ادعای اینکه مردم صالح و مومن چنین نمی شوند و از دگرگونی مصون هستند ادعایی خرافی است. (طباطبایی: ۳۲۰)

شهید مطهری در بیان خلقت چند بعدی انسان اشاره ای به آیه شریفه «إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ إِمْشَاجٍ نُبْتَلِيهِ» نموده و می گوید: انسان از نطفه ای آفریده شده که این نطفه امشاج (دارای مخلوط های زیادی) می باشد. نطفه ای که مجموعی از مشج ها یعنی استعداد های و ترکیبات گوناگون است. به همین دلیل خداوند او را در معرض امتحان و آزمایش و پاداش و کیفر قرار داده، ولی موجودات دیگر (ملائک و حیوانات) چنین شایستگی ندارند. با نگاه به بیان استاد مطهری پیرامون استعداد های موجود در نطفه انسان، چنین فهمیده می شود که انسان بالقوه حاوی استعداد های گوناگونی در خیر و شر می باشد، اما با داشتن قدرت شناخت و انتخاب در مقام آزمایش به طور اختیاری عمل نیکو یا زشت را انتخاب می کند و در مقام انتخاب موجودی مختار می باشد و اگر غیر این تلقی شود و انتخاب تحت الشعاع جبر قرار گیرد موضوع کیفر و پاداش عبث و بی معنا خواهد بود.

امام علی علیه السلام در تشریح نحوه آفرینش آدم ابوالبشر علیه السلام می فرماید: ثُمَّ جَمَعَ سُبْحَانَهُ مِنْ حَزَنِ الْأَرْضِ وَ سَهْلِهَا وَ عَذْبِهَا وَ سَبْخِهَا، تُرْبَةً سَنَّهُا بِالْمَاءِ حَتَّى خَصَلَتْ وَ لَا طَهًا بِالْبَلَّةِ حَتَّى لَزَبَتْ، وَ جَبَلَ مِنْهَا صُورَةَ ذَاتِ أَحْنَاءِ وَ وُصُولِ وَ أَعْضَاءِ وَ فُصُولِ: أَجْمَدَهَا حَتَّى اسْتَمْسَكَتْ، اصْلَدَهَا حَتَّى صَلَصَلَتْ لَوْقَتِ مَعْدُودٍ وَ أَمَدٍ مَعْلُومٍ ثُمَّ نَفَخَ فِيهَا مِنْ رُوحِهِ فَمَثَلَتْ إِنْسَانًا اذْهَانَ يُجِيلُهَا وَ فِكْرٍ يَتَصَرَّفُ بِهَا وَ جَوَارِحَ يَخْتَدِمُهَا وَ أَدْوَاتٍ يَقْلِبُهَا وَ مَعْرِفَهُ يَفْرُقُ بِهَا بَيْنَ الْحَقِّ وَ الْبَاطِلِ وَ الْأَذْوَابِ وَ الْأَمْشَامِ، وَ الْأَلْوَانِ وَ الْأَجْنَاسِ، مَعْجُونًا بَطِينَهُ الْأَلْوَانِ الْمُتَخَلِّفَهُ وَ الْأَشْبَاهِ الْمُتَوَاتِلَهُ وَ الْأَضْدَادِ الْمُتَعَادِيَهُ وَ الْأَخْلَاطِ الْمُتَبَانِيَهُ، مِنَ الْحَرِّ وَ الْبَرْدِ، وَ الْبَلَّةِ وَ الْجُمُودِ وَ اسْتَدَى اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْمَلَائِكَةَ وَ دِيْعَتَهُ لَدَيْهِمْ وَ عَهْدَ وَصِيَّتِهِ إِلَيْهِمْ، فِي الْأَذْعَانِ بِالسُّجُودِ لَهُ وَ الْخُنُوعِ لِتَكْرِمَتِهِ، قَالَ سُبْحَانَهُ «اسْجُدُوا لِأَدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ» (نهج البلاغه: ۴۲)

خداوند مقداری خاک از قسمت های سخت و نرم زمین و خاک های مستعد، شیرین و

شوره زار آن را گرد آورد و آب بر آن افزود تا گلی خالص آماده شد و با رطوبت آن را به هم آمیخت تا موجودی چسبناک درآمد و از آن صورتی دارای اعضا و جوارح، پیوستگی‌ها و گسستگی‌ها آفرید، آن را جامد کرد تا محکم شود و صاف و محکم و خشک ساخت تا وقتی معلوم و سرانجامی معین و آنگاه از روح خود در او دمید و دارای افکاری قرار داد که به وسیله آن در موجودات تصرف کند و به او جوارحی بخشید که به خدمتش پردازد و ابزاری عنایت کرد که وی را به حرکت درآورد، نیروی اندیشه به او بخشید که حق را از باطل بشناسد و ذائقه، شامه و وسیله تشخیص رنگ‌ها و اجناس مختلف در اختیار او قرار داد و او را معجونی از رنگ‌های گوناگون و مواد موافق و نیروهای متضاد و اخلاط مختلف حرارت، برودت، رطوبت، پوست، ناراحتی و شادمانی ساخت. از ملاحظه روایت شریف اخیر نکته‌های گوناگونی به ذهن خطور می‌کند که به اهم آن‌ها بدین شرح اشاره می‌شود.

رابطه فراگیری در بین آدم (انسان) با خاک که از عنصرهای بنیادین هستی می‌باشد وجود دارد.

وجود انسان دارای خواص مختلفی می‌باشد که از خاصیت خاک‌های گوناگون برگرفته شده است و تنوع شکلی فیزیولوژی انسان احتمالاً متأثر از تنوع خاک‌ها باشد. انسان موجودی دارای نیروهای متضاد می‌باشد.

روح انسان به واسطه منشأ الهی‌اش می‌تواند به تمام موجودات دیگر سیطره داشته باشد. یکی از آثار مهم دیده شدن روح الهی در کالبد انسان شکل‌گیری افکار و اندیشه در وجود انسان می‌باشد و به نظر می‌رسد قوه درک که انسان را از سایر حیوانات متمایز می‌کند نماد دمیده شدن روح الهی در انسان و وسیله تصرف انسان در هستی می‌باشد.

بخش دوم: نظریات و رویکردهای غربی در خصوص پیشگیری اجتماعی از جرم
 شکل‌گیری جرم‌شناسی پیشگیری به عنوان یکی از شاخه‌های اصلی در جرم‌شناسی کاربردی، به پیشگیری از بزهکاری خارج از چارچوب نظام کیفری و قبل از وقوع جرم

توجه شد. در واقع، این شاخه از جرم‌شناسی بر اساس یافته‌های جرم‌شناسی نظری از بزهکاری در سطح خرد و کلان، الگوها و سیاست‌های پیشگیری از وقوع جرایم را بیان می‌کند. بنابراین؛ در ذیل به مهمترین نظریاتی خواهیم پرداخت که به تکمیل مدل پیشگیری اجتماعی کمک کرده‌اند.

- نظریه بی سازمانی اجتماعی

شاو و مک کی که از اعضای مکتب شیکاگو بودند اساس این تئوری آن است که برخی اجتماعات به خاطر اختلال در فرآیندهای رسمی و غیررسمی کنترل اجتماعی، قادر به خود تنظیمی مؤثر نیستند. این شرایط منجر به مختل شدن ساختار سازمانی محله می‌شود که سست شدن پیوندهای ساکنان نسبت به همدیگر و نسبت به اجتماع را به دنبال خواهد داشت. در نتیجه برخی ساکنان به طور طولانی مدت از کنترل‌های اجتماعی هنجاری پیروی نخواهند کرد. چراکه این اجتماعات بی سازمان قادر به درک ارزش‌های مشترک ساکنان و حل مسائل مختلف نیستند. به خاطر اینکه آن‌ها نمی‌توانند وفاق مربوط به ارزش‌ها، هنجارها، نقش‌ها یا توافقات سلسله مراتبی را در میان اعضایشان ایجاد یا حفظ نمایند. (چلبی، ۳۸۴: ۱۱) برطبق تئوری بی سازمانی اجتماعی اجتماعات سازمان نیافته تا حدودی گرفتار جرم و شرایط منفی دیگر می‌باشند؛ به خاطر آنکه کنترل اجتماعی در این گروه‌ها پایین است.

- نظریه حمایت اجتماعی

مدل حمایت اجتماعی از سوی کوهن پیشنهاد شده است. وی بعد از بررسی دقیق تحقیقات و تئوری‌های موجود در زمینه جرم، به این بحث پرداخت که حمایت اجتماعی باعث کاهش حرکت‌های جنایی می‌گردد. در واقع مدل حمایت اجتماعی پیشنهاد می‌کند که جرایم محله و بی نظمی‌های موجود در آن خوراک خود را از جوامع مردمی به دست می‌آورند. یعنی برای آن‌ها حمایت اجتماعی، دارای سازماندهی ساختاری و فرهنگی

نیستند. (روزنامه، ۱۳۸۴: ۳۲) به دلیل فردگرایی یا علایق فردی، مردم زمان کمی را برای پرداختن به مشکلات همسایه ها، دلسوزی برای افراد نه چندان خوشبخت و ابراز حمایت های گوناگون از افرادی که در خارج از خانواده آن ها هستند، صرف می کنند. کولن پیشنهاد می کند که خصوصیات یک جامعه جرم خیز را که به طور مرسوم از آن به عنوان نشانه سازمان نیافتگی تعبیر می کنند، مثل جدایی خانواده، روابط ضعیف دوستانه، نرخ کم مشارکت افراد در برنامه های داوطلبانه - به سادگی می توان حمایت ضعیف اجتماعی تعبیر کرد. به طور ذاتی فقدان شبکه های غیررسمی کمک رسانی می تواند به اندازه فقدان شبکه کنترل رسمی باعث وقوع جرم در محله شود. این مدل ها با تمرکز بر روی احیا نمودن کنترل اجتماعی یا گسترده کردن مکانیسم حمایت اجتماعی مورد نیاز برای پیشگیری از رفتارهای ضداجتماعی و ناکارآمد می توانند راه حل های زیادی را برای معضل جرایم و بی نظمی محلات ارائه دهند. پس همان طور که کولن اظهار نمود این راه حل ها وابسته و مکمل یکدیگرند؛ چراکه حمایت اجتماعی، اعتماد و احترام پیش شرط های لازم جهت بکارگیری کنترل اجتماعی می باشند.

- نظریه فشار

جامعه شناسانی که جرم را به عنوان نتیجه مستقیم فقر و خشم طبقه پایین می دانند به عنوان نظریه پردازان فشار نامیده می شوند. (اگینو، ۱۹۹۵: ۲۸) آن ها معتقدند اگر چه اکثر مردم اهداف و ارزش های مشابهی دارند اما توانایی دستیابی به اهداف شخصی به وسیله طبقه اقتصادی - اجتماعی محدود شده است. فشار در مناطق مرفه به خاطر در دسترس بودن فرصت های آموزشی و رفاهی ناچیز است اما در مناطق بی سازمان به خاطر اینکه راه های مشروع و قانونی حصول موفقیت بسته است، فشار رخ می دهد. مردم تهیدست برای رهایی از فشار ممکن است از روش های منحرفانه مانند سرقت، داد و ستد مواد مخدر یا طرد اهداف اجتماعی پذیرفته شده و جایگزین کردن اهداف انحرافی دیگر، برای رسیدن به اهدافشان استفاده کنند. (سی گل ۲۰۰۱: ۲۰۰) پس از انتشار کتب کلوارد و اهلین یک طرح

راهبردی برای کاهش جرایم و بزهکاری های اطفال و نوجوانان تدوین و تهیه شد. نتیجه آن نیز تصویب قانون کنترل و پیشگیری بزهکاری اطفال و نوجوانان در سال ۱۹۶۱ بود. (ولد، ۱۳۸۰: ۲۳۱) قانون تصویب شده بر اساس مطالعات کلوارد و اهلین بر یک برنامه کنشی فراگیر مبتنی بود. این برنامه مشتمل بر بهبود آموزش و پرورش، ایجاد فرصت های کاری، سازماندهی اجتماع های طبقه فرودست و فراهم آوردن خدمات برای افراد، گروه ها و خانواده ها می باشد.

- نظریه پیوند افتراقی

ادوین اچ. ساترلند از اعضای مکتب شیکاگو جرم رابه آنچه تفاوت ارتباطات نامیده است مربوط می داند به نظر ساترلند اکثر رفتار بزهکارانه درون گروه های نخستین به ویژه گروه همسالان فراگرفته می شود. (گیدنز: ۱۳۷۹: ۱۴۰) ساترلند در نظریه پیوند افتراقی نشان می دهد که جنایت و انحراف از طریق انتقال فرهنگی در گروه های اجتماعی و محیط اجتماعی آلوده به فساد یاد گرفته می شود و به وقوع می پیوندد. بحث ارتباط با گروه های بزهکار از این نظر مطرح می شود که معمولاً آن ها در محله های آسیب زا و محروم از نظر اقتصادی زندگی می کند که فاقد امکانات لازم برای یک محله شهری مانند فرهنگسرا، ورزشگاه و سایر مکان های فرهنگی، هنری و ورزشی می باشد. در نتیجه افراد به علت ارتباط بیشتر با گروه های بزهکار، این اعمال را یاد می گیرند.

- نظریه کنترل اجتماعی

هیرشی که از مهمترین نظریه پردازان کنترل اجتماعی است، معتقد است کجروی معلول گسستگی یا ضعف تعلق فرد به جامعه است. وی مدعی است که پیوند میان فرد و جامعه علت همنوایی و عامل اصلی کنترل رفتارهای فرد است و ضعف این پیوند یا نبود آن موجب اصلی کج رفتاری است. به نظر هیرشی افرادی که به طور ضعیف به جامعه متصل شده باشند امکان دارد قربانی الگوهای مجرمانه شوند. هیرشی معتقد است با وجود اینکه

تمام افراد بالقوه مستعد انجام جرم و هنجارشکنی هستند، اما به خاطر ترس از اینکه عمل مجرمانه به روابط آن‌ها با خانواده، دوستان، همسایه‌ها، معلمان و کارفرمایان شان آسیب برساند خود را کنترل می‌کنند.

- نظریه محرومیت نسبی

مفهوم محرومیت نسبی به وسیله جامعه‌شناسانی چون پیتربلاو و جودیت بلاو مطرح شده است که مفاهیمی از تئوری آنومی را با یافته‌هایشان در مدل بی‌سازمانی اجتماعی ترکیب کردند. (سی‌گل، ۲۰۰۱: ۲۰۴) نظریه پردازان این تئوری معتقدند که مردم دست به مقایسه بین خود و امکانات طبقه بالاتر می‌زنند و از این نظر محرومیت نسبی برای همه به وجود می‌آید و دست‌زدن به اعمال غیر قانونی برای رسیدن به سطح بالاتر به وجود می‌آید. نظریه محرومیت نسبی معتقد است افرادی که در مناطق حاشیه‌ای شهر زندگی می‌کنند و راهی برای ارضای نیازهای بنیادی خود نمی‌یابند، دست به جرایمی مانند دزدی و تجاوز می‌زنند. البته محرومیت نسبی محدود به طبقات پایین نیست و افراد ثروتمند هم زمانی که در رسیدن به اهداف و آرزوهای خود ناکام می‌مانند، خصوصاً زمانی که دستاوردهای خودشان را با دستاوردهای موفقیت‌آمیز قشر بالاتر از خود مقایسه می‌کنند، احساس محرومیت و ناکامی می‌کنند و احتمال دارد از وسایل غیر قانونی برای دستیابی به هدف‌های مورد نظرشان استفاده کنند.

باتوجه به تئوری‌های مطرح‌شده؛ الیزابت وود، اسکولمو آنجل، ادوارد هال و رابرت، اسکار نیومن بوتومز و ویلز، کلارک، شاو و مک‌کی، کوهن، هرشی، ساترلند و طبق تئوری‌های فضای قابل دفاع، نظریه فعالیت‌های روزمره، نظریه انتخاب عقلانی و نظریه پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی فرآیند اجتماعی، بی‌سازمانی اجتماعی، فشار، یادگیری، حمایت اجتماعی، کنترل اجتماعی پیوند افتراقی، محرومیت نسبی و تضاد عواملی نظیر آرزوهای بی‌حد، از هم‌پاشیدگی هنجارها، ناتوانی در ارضای نیازهای بی‌حد، ضعف در دلبستگی، تعهد، درگیری، اعتقاد اجتماعی، هویت‌پذیری الگوهای بزهکاری، ضعف در

کسب فرصت‌ها، مهارت‌ها و انتقال ارزش‌های، ضعف در قطعیت، شدت، سرعت اعمال مجازات‌ها، نقصان و ناکارآمدی جریان جامعه‌پذیری، نقصان و ناکارآمدی جریان کنترل اجتماعی، شرایط یادگیری بزه‌کاری، درونی نکردن هنجارها، تنش‌های متعددی بین هم‌نوایی، آزادی و نوآوری، بین انگیزه‌ها و آرمان‌ها، بین احتیاجات شخصیت فردی و احتیاجات محیط اجتماعی و بین اجبار اجتماعی و تمایلات شخصی، عدم تطابق در پذیرش محتوای اجتماعی، فرصت‌های نابرابر، ناهمگن بودن اهداف و روشها، الزام‌های اخلاقی یا ضرورت‌های اجتماعی تحمل‌ناپذیر، نظارت و کنترل طراحی فضاها و سازه‌های ساختمانی، مطالعه مکان‌های جرم‌خیز و ارائه جغرافیای جرم، تشدید و ارتقاء وسایل حفاظتی و کنترلی، تشدید نظارت‌های رسمی و غیر رسمی، افزایش هزینه ارتکاب به جرم و کاهش فرصت ارتکاب به جرم از جمله عوامل می‌باشند که چنانچه اقدامات لازم در خصوص آن صورت گیرد به پیشگیری از جرم منتهی می‌شود.

سؤالات تحقیق

الف. سؤال اصلی: الگوی اسلامی - ایرانی پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم و با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟

ب. سؤال‌های فرعی:

- ابعاد پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی و با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟

- مولفه‌های ابعاد پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟

- شاخص‌های مولفه‌های پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟

- اولویت بندی شاخص‌های پیشگیری از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ طرح تحقیق، در زمره تحقیقات آینده مبتنی بر نتیجه‌گرا می‌باشد از لحاظ نوع تحقیق، پژوهش حاضر کاربردی می‌باشد. زیرا یافته‌های آن به متولیان امر امنیت عمومی کمک می‌نماید که جهت پیشگیری اجتماعی جرم بر اساس مبانی، اصول و پارادایم الگوی اسلامی ایرانی با چه روش‌ها، تاکتیک‌ها و ابزارهایی اقدام به این مهم بنمایند. با توجه به اهداف و سوالات مطرح شده در این تحقیق، روش اکتشافی است. قلمرو زمانی پژوهش از بهمن ماه ۱۳۹۴ شروع شده و تا زمستان ۱۳۹۷ ادامه دارد. قلمرو مکانی تحقیق کل کشور است و قلمرو موضوعی پژوهش، پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم با بهره‌گیری از الگوی اسلامی-ایرانی و با تاکید بر نقش ناجاست. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه متخصصان و نخبگان در حوزه الگوی اسلامی-ایرانی پیشگیری اجتماعی از جرم با تاکید بر نقش ناجادر امنیت اجتماعی می‌باشند.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه متخصصان و نخبگان در حوزه الگوی اسلامی-ایرانی پیشگیری اجتماعی از جرم با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی می‌باشند. در این تحقیق، گردآوری داده‌ها در دو مرحله انجام شد. در مرحله اول یا مطالعه اکتشافی از منابع و اسناد کتابخانه‌ای و مصاحبه علمی با صاحب‌نظران و خبرگان موضوع، مقالات پژوهشی، اسناد و مدارک دست اول، آرشیو سازمان‌های رسمی و پایگاه‌های اینترنتی دانشگاهی استفاده گردید. در مرحله دوم نیز به منظور تبیین و شناخت نوع روابط بین متغیرها در الگوی طراحی شده، با روش میدانی از ابزارهای مصاحبه، پرسشنامه، تحلیل محتوا و تکنیک دلفی استفاده شد. به منظور تحلیل داده‌های پژوهش، از آمار توصیفی و استنباطی، تحلیل محتوا، تفسیرگرایی و تحلیل گفتمان به طورهم زمان و متناسب با نیاز تحقیق بهره‌برداری گردید. تلاش شده است روش تحقیق مورد نظر که تلفیقی از کمی و کیفی است با جزئیات لحاظ گردد که مراحل در فرآیند اجرای تحقیق ذکر شده است. ابزار گردآوری اطلاعات میدانی در این تحقیق پرسشنامه محقق ساخته‌ای بوده است که این پرسشنامه از ابعاد، عناصر، شاخص‌ها و ویژگی‌های مدل مفهومی استخراج گردیده است.

الف. یافته‌های توصیفی

توصیف متغیرهای جمعیت شناختی

از تعداد ۵۰ نفر از پاسخگویان ۹۰ درصد مرد و ۱۰ درصد زن بوده‌اند و بیشتر پاسخگویان با ۶۶ درصد در گروه سنی ۵۰-۴۱ سال و ۹۲ درصد پاسخگویان میزان تحصیلاتش دکتری می‌باشد.

جدول (۱): اطلاعات توصیفی متغیر توانمندی اجتماعی فرد و اجزای ساختاری در الگوی اسلامی -

ایرانی و شاخص‌های آن

وضعیت مطلوب	وضعیت موجود		خدمات	حوزه اقدامات	شماره
	انحراف میانگین	انحراف استاندارد			
۰,۷۴۵	۴,۱۶	۱,۶۵	۲,۹۴	تقویت پیوندهای اجتماعی	۱
۰,۸۳۸	۳,۹۸	۱,۴۲۰	۲,۷۶	برخوردراری از پایگاه اجتماعی	
۰,۷۶۵	۴,۲۸	۱,۲۵۹	۳,۲۲	میزان حرفه‌ای گرایبی (تخصص گرایبی)	
۰,۷۹۶	۴,۰۶	۱,۳۹	۲,۷۶	به کارگیری مدیران و مشاوران متخصص و متعهد علمی و تجربی (مدیریت)	
۰,۹۷۴	۴,۳	۱,۰۳۵۸	۲,۷	آشنایی با مهارت‌های زندگی	۲
۰,۸۸۰۶	۴,۰۸	۰,۹۷۴	۲,۲۸	نشاط اجتماعی	
۰,۵۸۱	۴,۲۲	۱,۳۰۸	۳,۰۴	افزایش آگاهی اجتماعی در پیشگیری اجتماعی از جرم	
۰,۶۴۱	۴,۵۷	۱,۲۴۴	۲,۸۶	افزایش اعتماد اجتماعی	
۰,۸۵۸	۴,۲۶	۰,۷۸۶	۳,۰۰	وحدت و انسجام اجتماعی	
۰,۷۹۸	۴,۲۶	۱,۰۳۹	۲,۷۴	عدالت اجتماعی	
۰,۷۵۷	۴,۲۸	۱,۰۲۴	۲,۸۲	کنترل و نظارت اجتماعی	

بر اساس نتایج گزارش شده در جدول بالا، میانگین و خطای استاندارد میانگین

شاخص‌ها به تفکیک گزارش شده است.

ب. یافته‌های استنباطی

۱. آزمون تحلیل عامل تاییدی

تحلیل عامل تاییدی به منظور بررسی ساختار عاملی پرسشنامه و آزمون قدرت و معناداری سهم هر یک از گویه‌ها در اندازه‌گیری سازه (پرسشنامه) انجام می‌شود. در این پژوهش چون قبلاً الگو به روش کیفی (توسط خبرگان) کشف گردیده است و در این مرحله قصد انجام آزمون تایید آن است از تحلیل عاملی تاییدی استفاده می‌گردد و پیش شرط انجام آزمون تحلیل عاملی، انجام عملیات‌های سه‌گانه: تعیین مقادیر پارامتر الگوی اندازه‌گیری، تعیین مقادیر استاندارد الگوی اندازه‌گیری و تعیین مقادیر تی الگوی اندازه‌گیری است و حداقل باید نتیجه عملیات سوم (تعیین مقادیر تی الگو) که مهمترین آن هاست قابل قبول باشد تا بتوان آزمون تحلیل عاملی تاییدی را در مورد آن اجرا نمود. از سویی چون پرسشنامه پژوهش از جمع تعدادی گویه برای شاخص‌های ۱۶ گانه الگو تشکیل شده است، برای تعیین روایی پرسشنامه روایی گویه‌های هر یک از شاخص‌ها را محاسبه می‌کنیم. لذا در این مرحله روایی هریک از شاخص‌های الگوی پژوهش را به روش مذکور و به شرح ذیل انجام می‌دهیم.

جدول (۲) آزمون تحلیل عامل تاییدی شاخص

شاخص تعدیل شده نیکویی برازش	شاخص نیکویی برازندگی	ریشه خطای میانگین مجزورات تقریب	سطح معناداری	درجه آزادی	مجذور کای	شاخص
۰/۹۷۱	۰/۹۸	۰/۰۶	۰/۰۵	۲	۴/۵۴	باورها و اعتقادات
۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۰۶	۰/۰۲	۹	۱۷/۴۱	خانواده
۰/۹۶	۰/۹۸	۰/۰۳	۰/۰۶	۲	۳/۴۶	گروه همسالان
۰/۸۵	۰/۸۸	۰/۰۷	۰/۰۰۱	۱۴	۳۲/۶۵	مساجد
۰/۹۰	۰/۹۴	۰/۰۵۶	۰/۱۰۵	۲	۸/۶۳	اطلاع‌رسانی
۰/۹۵	۰/۹۶	۰/۰۵۱	۰/۰۱۵۹	۲	۱۸/۳۸	نهادهای آموزشی (مدارس و دانشگاه)
۰/۹۰	۰/۹۴	۰/۰۴	۰/۰۶۲	۲	۷/۸۷	رسانه
۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۰۳	۰/۱۶۲	۲	۳/۰۴	فضای مجازی
۰/۹۷	۰/۹۹	۰/۰۵۶	۰/۱۰۵	۲	۱۱/۲	نهادهای حقوقی
۰/۸۳	۰/۸۶	۰/۰۵۱	۰/۰۱۴۳	۲۷	۱۹/۲۴	نهاد انتظامی
۰/۸۰	۰/۸۸	۰/۰۶	۰/۰۰۸	۵۴	۲۴/۴۵	بازار
۰/۸۰	۰/۸۲	۰/۰۶	۰/۰۰۶	۹	۳۱/۸۲	جمعیت

برای ارزیابی مدل‌های تحلیل عاملی چندین مشخصه برازندگی وجود دارد که در اینجا از شاخص‌های معیاری، مجذور کای، نیکویی برازندگی (GFI)، شاخص تعدیل شده نیکویی برازش (AGFI) و ریشه خطای میانگین مجذورات (rmsea) استفاده شده است. همانطور که در جدول فوق نشان داده می‌شود بتای (اعداد) مشخصه‌ها در سطح قابل قبولی هستند چرا که اولاً بر اساس معیار درجه آزادی، ۵ برابر درجه آزادی معادل ۱۰ می‌شود که عدد مجذور کای (۹۶/۵) کمتر از آن است لذا بر اساس این معیار نیکویی برازش پذیرفته است. ثانیاً طبق معیار ریشه خطای میانگین مجذورات تقریباً، چون عدد ۰,۰۶ به دست آمده بیشتر از ۰,۰۵ است برازش در حد مناسب است ثالثاً طبق شاخص نیکویی برازندگی عدد به دست آمده ۰,۹۸ است که بسیار نزدیک به یک است و لذا برازش الگو بر اساس آن در حد زیاد است و بالاخره طبق معیار تعدیل شده نیکویی برازش نیز عدد ۰,۹۷ به دست آمده که آن نیز بسیار نزدیک به یک بوده و به معنای برازش بالا است بنابراین طبق همه روش‌های محاسبه شده تحلیل عاملی نیکویی برازش الگوی ۴,۵۴ تایید گردید.

۲. تحلیل داده‌ها

لازم به توضیح است که در این قسمت قصد داریم تا پاسخ آن‌ها را به صورت کمی و از طریق جامعه آماری محاسبه نماییم. ابتدا ضمن بیان سوال اول به شرح: ابعاد سازنده الگوی - ایرانی - اسلامی پیشگیری اجتماعی در امنیت اجتماعی در سطوح فردی (خرد)، سطوح فرا فردی (میانی - کلان) برای الگو در نظر گرفته شده است. ضمناً به منظور تایید آن‌ها از آزمون kmo استفاده می‌گردد.

جدول ۳) : آزمون kmo در مورد ابعاد و شاخص‌های الگو

عنوان	مقدار آزمون kmo	شاخص	مقدار آزمون kmo	سطح معناداری
سطوح فردی (درون) سطوح فرافردی (میانی و کلان و برون)	۰/۵۰۰	باورها و اعتقادات	۰/۸۴۶	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	خانواده	۰/۸۹۰	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	گروه همسالان	۰/۵۹۴	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	مساجد	۰/۴۴۰	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	اطلاع‌رسانی	۷۶۵/	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	نهادهای آموزشی (مدارس و دانشگاه‌ها)	۶۴۲/	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	رسانه	۷۶۵/	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	فضای مجازی	۶۰۵/	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	نهاد حقوقی	۴۴۴/	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	نهاد انتظامی	۴۲۳/	۰/۰۰۰
	۰/۵۰۰	بازار	۵۶۸/	۰/۰۰۰
۰/۵۰۰	جمعیت	۳۵۹/	۰/۰۰۰	

در بررسی جدول فوق مشخص می‌شود، مقدار kmo برای سطوح خرد و میانی و کلان ۰/۵۰۰ بوده و دارای سطح معناداری ۰/۰۰۰ است بنابراین ابعاد تعیین شده برای الگوی تحقیق به شرح فوق‌الذکر دارای اعتبار می‌باشند.

سوال دوم- شاخص‌های سازنده هر یک از مولفه‌های الگوی ایرانی-اسلامی پیشگیری اجتماعی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی که برای پاسخ به این سوال نیز آزمون kmo را در مورد هر یک از شاخص‌های تعریف شده در الگوی مفهومی اجرا می‌نماییم.

جدول ۴) : آزمون kmo در مورد مولفه

مولفه	مقدار آزمون kmo	Approx. Chi-Square	سطح معناداری
آگاهی بخشی و اصلاح باورهای دینی	۰/۸۵۴	۳۹۰,۵۲	۰/۰۰۰
ساختاری	۰/۶۹۰	۲۹۲,۱۱	۰/۰۰۰
توانمند سازی فردی و اجتماعی	۰/۸۱۹	۱۲۲,۱۱	۰/۰۰۰
تقویت کنشگران اجتماعی	۰/۸۲۱	۳۹۷,۲۵	۰/۰۰۰

بر اساس جدول فوق در بررسی مقدار آزمون kmo برای همه شاخص‌ها بالاتر از ۰/۶. به دست آمد نتیجه اینکه همه آن‌ها دارای اعتبار سازه می‌باشند و تایید گردیدند.

سوال سوم - ترتیب اولویت هر یک از ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های ایرانی - اسلامی پیشگیری اجتماعی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی، چون ملاک اولویت بندی، بار عاملی است برای پاسخ به این سوال ابتدا بار عاملی هر کدام از ابعاد، مولفه‌ها و شاخص را طبق جداول زیر مشخص و دسته بندی می‌نماییم جمع بندی بار عاملی مجموعه الگو بر اساس داده‌های جمع آوری شده از کل جامعه آماری به شرح جدول زیر می‌باشد.

جدول (۵): نتایج بار عاملی

اولویت بندی شاخص	بار		شاخص‌ها	بار عاملی	مولفه‌ها
	در مولفه	در الگو			
۳	۱	۰/۷۱۳	توکل به خدا	۰/۷۴۰	اصلاح باورهای دینی
۳	۲	۰/۶۴۹	مسئولیت محوری		
۲	۲	۰/۵۰۹	تواضع		
۲	۳	۰/۶۳۰	امر به معروف و نهی از منکر		
۴	۳	۰/۶۹۰	خانواده	۰/۷۴۰	ساختاری
۱	۱	۰/۶۶۳	تقویت باورهای دینی و ارزش‌های اسلامی در فرزندان		
۶	۲	۰/۶۲۶	برنامه ریزی صحیح برای پر کردن اوقات فراغت فرزندان		
۳	۴	۰/۵۰۸	گروه همسالان		
۵	۴	۰/۵۱۹	تقویت باورهای دینی و ارزش‌های اسلامی در فرزندان		
۸	۱	۰/۵۱۹	دعوت به دین از طریق عمل		
۱۰	۳	۰/۶۶۶	رعایت الگوی اسلامی، ایرانی در پوشش، ظاهر، رفتار و گفتار	۰/۷۴۰	توانمند سازی فردی و اجتماعی
۱۱	۴	۰/۶۷۰	تقویت کنشگران اجتماعی		
۲	۳	۰/۷۴۹	افزایش اعتماد اجتماعی		
۹	۲	۰/۶۶۹	وحدت و انسجام اجتماعی		
۱۲	۲	۰/۶۵۶	عدالت اجتماعی	۰/۷۴۰	رسانه تقویت کنشگران اجتماعی
۷	۳	۰/۶۵۴	مقبولیت و رضایتمندی		
۱۳	۱	۰/۶۰۲	همگرایی و گفتن محوری		

طبق جدول فوق در بررسی بار عاملی‌ها مشخص می‌شود در سطح شاخص‌ها ترتیب اولویت به ترتیب متعلق به شاخص‌های درج در جدول می‌باشد.

جدول (۶): آزمون ضریب همبستگی بین متغیر وابسته و متغیرهای مستقل تحقیق

متغیر	امنیت اجتماعی		
	ضریب همبستگی	معنی داری	تعداد مشاهدات
محلّه محوری	۰/۳۰	۰/۰۰۰	۱۲۱
اعتماد اجتماعی	-۰/۰۷	۰/۵۱۸	۱۲۱
حمایت خانواده	۰/۲۶	۰/۰۰۰	۱۲۱
رسانه‌های جمعی	۰/۲۱	۰/۰۰۵	۱۲۱
نظارت اجتماعی	۰/۳۲	۰/۰۰۰	۱۲۱
سن	۰/۱۸	۰/۰۳	۱۲۱
تحصیلات	۰/۰۱۷	۰/۵۳۱	۱۲۱

براساس نتایج جدول (۶) مشخص گردید که بین متغیرهای محلّه محوری، اعتماد اجتماعی، حمایت خانواده، رسانه‌های جمعی، نظارت اجتماعی و سن با متغیر امنیت اجتماعی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد. اما رابطه متغیرهای اعتماد اجتماعی، تحصیلات با متغیر امنیت اجتماعی معنادار نشده است.

جدول (۷) آزمون ضریب همبستگی مولفه‌ها

مولفه‌ها	شاخص‌ها	تعداد	ضریب همبستگی	مقدار t	معناداری
اصلاح باورهای دینی	مسئولیت محوری	۱۲۱	۰/۹۷	۳۱/۵۹	۰/۰۰۰
	توکل به خدا				
	تواضع				
	امر به معروف و نهی از منکر				
اجزای ساختاری	اعتماد اجتماعی	۱۲۱	۰/۸۹	۲۸/۷۶	۰/۰۰۰
	کنترل اجتماعی				
	آگاهی اجتماعی				
	عدالت اجتماعی				
توانمندی فردی و اجتماعی	پیوند اجتماعی	۱۲۱	۰/۸۸	۲۴/۸۹	۰/۰۰۰
	پایگاه اجتماعی				
	تخصص				
	مدیریت				
تقویت کنشگران	محلّه محوری	۱۲۱	۰/۸۳	۳۶/۳۷	۰/۰۰۰
	رسانه				
	خانواده				
	گروه همسالان				

با توجه به یافته های فوق می توان گفت: بین هر چهار مولفه اصلاح باورهای دینی، مؤلفه ساختاری، توانمندی فردی و اجتماعی با تقویت کنشگران در پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه گیری

براساس یافته های تحقیق می توان به سوالات تحقیق به شرح ذیل پاسخ داد:

سوال فرعی اول: ابعاد پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟ در پاسخ اعلام می گردد که براساس مطالعات تطبیقی و مصاحبه انجام گرفته و همچنین تجارب اجرایی محقق و اساتید در پژوهش حاضر دو بعد فردی (خرد) و فرا فردی (میانی و کلان) برای الگو در نظر گرفته شده است.

سوال فرعی دوم: مولفه های ابعاد پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟ برای پاسخ آن باید گفت دو مولفه آگاهی بخشی و اصلاح باورهای دینی و اجزای ساختاری مربوط به بعد فردی (خرد) الگوی مورد نظر و دو مولفه توانمندسازی فردی و اجتماعی و تقویت کنشگران اجتماعی مربوط به بعد فرا فردی (میانی و کلان) الگو هستند.

سوال فرعی سوم: شاخص های مولفه های پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم مبنی بر گفتمان اسلامی - ایرانی با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟ در جواب این سوال می توان گفت که شاخص های عدالت اجتماعی، آگاهی اجتماعی، اعتماد اجتماعی، پیوند اجتماعی مربوط به مولفه اجزای ساختاری، خانواده، محله، رسانه، فضای مجازی، به مولفه تقویت کنشگران اجتماعی؛ شاخص های مهارت زندگی، پایگاه اجتماعی، کنترل و نظارت، امر به معروف و نهی از منکر به مولفه توانمندی فردی و اجتماعی و در نهایت شاخص های تواضع، مسئولیت محوری، توکل به خدا، تقوی و ایمان مربوط به مولفه آگاهی بخشی و اصلاح باورهای دینی می باشند.

سوال اصلی پژوهش: الگوی اسلامی - ایرانی پیشگیری اجتماعی از وقوع جرم با تاکید بر نقش ناجا در امنیت اجتماعی کدام است؟ چون تمامی مولفه‌ها و شاخص‌های الگوی به دست آمده از پژوهش دارای بار عاملی بیش از ۰/۵ می‌باشند بنابراین چنین نتیجه حاصل می‌شود که الگوی مذکور از اعتبار لازم برخوردار می‌باشد. علاوه بر آن با توجه به اعداد مقادیر تی الگوی اندازه گیری بالا در آزمون پیش شرط تحلیل عاملی تاییدی که همگی بیشتر از ۲ بودند اعتبار الگوی پژوهش تایید می‌شود. به علاوه پایایی به دست آمده برای مولفه‌ها و شاخص‌های پژوهش که همگی بالاتر از ۰/۶۰ هستند، دلیل دیگر بر اعتبار الگوی مذکور است.

با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان گفت: بین هر چهار مؤلفه اصلاح باورهای دینی، ساختاری، توانمندی فردی و اجتماعی و تقویت کنشگران در پیشگیری اجتماعی از جرم رابطه معناداری وجود دارد. و اما به ترتیب اولویت شاخص‌ها به قرار ذیل بوده است:

- اولین اولویت در بین شاخص‌ها به شاخص محله محوری تعلق گرفته است. در توجیه این یافته می‌توان گفت که این موضوع با فرهنگ پرسابقه اجتماعی مردم ایران که تاکنون بیشتر به صورت جوامع سنتی در ابعاد قومی، نژادی، مذهبی و... می‌زیسته‌اند و هنوز هم ارزش و جایگاه خود را در بسیاری از جوامع حفظ کرده است طبیعی به نظر می‌رسد و در شرایط محله محوری با بسیج امکانات بومی، افزایش احساس تعلق و افزایش ارتباطات غیر رسمی بین افراد اعم از فامیل و غیر فامیل و کوچک و بزرگ امکان کنترل بیشتر نوجوانان ممکن می‌گردد. مشارکت شهروندان با پلیس بیش از همه نیازمند آموزش شهروندان است تا در آنها نگرش، دانش و مهارت مورد نیاز را بوجود آورد. مشارکت، مستلزم داشتن آگاهی‌های لازم از محتوای طرح‌های انتظامی، شیوه‌های عملکردی پلیس و منافع حاصل از آن است. از طرفی شناساندن اهداف، فواید و اثر بخشی همکاری شهروندان با پلیس از جمله مهمترین موضوعاتی است که در آموزش شهروندان برای مشارکت باید به آنها پرداخت. به عبارت دیگر تمرین مشارکت را باید از آموختن آغاز کرد و این رویکرد مشارکتی از طریق پیوند اعضای جامعه موجب افزایش کارایی پلیس در

اجرای طرح‌ها می‌شود. مشارکت شهروندان با نیروی انتظامی در برقراری امنیت اجتماعی از آگاهی و باور آنان به برنامه‌ها و اهداف پلیس از اجرای طرح‌ها و نیز کسب منافع فردی، محلی و اجتماعی، آغاز و با عمل به این باورها تداوم یافته و در پیشگیری از ارتکاب جرم و همکاری با نیروهای مسئول استقرار نظم و تامین امنیت و آسایش عمومی پایان می‌پذیرد.

- دومین اولویت تاثیرگذاری به شاخص رسانه تعلق گرفته است. در توجیه تاثیر رسانه ملی بر پیشگیری از جرم می‌توان ادعا کرد که رسانه مذکور با توجه به مقبولیت عمومی و فراگیری که در جامعه دارد، می‌تواند از طریق ارائه آموزش و یادگیری، الگوسازی مثبت، تکرارپذیری، ایجاد تنوع و ارتقای کیفیت برنامه‌ها، ایجاد سرگرمی و پرکردن اوقات فراغت و ایجاد جذابیت مثبت و... به پیشگیری از جرم کمک کند. هر چقدر به نقش مثبت تر رسانه‌ها در انعکاس وضعیت امنیتی جامعه باور داشته احساس امنیت نیز به فراخور آن بیشتر می‌شود. امروزه نقش اثرگذار رسانه‌ها که بسیار متنوع و فراگیر نیز شده‌اند بر تمامی بخش‌های زندگی افراد جامعه بر کسی پوشیده نیست. وجود رسانه‌های معتمد و مورد اطمینان در جامعه و نظارت علمی و کارشناسی بر نحوه خبررسانی در خصوص مواردی که با امنیت عمومی جامعه مرتبط است می‌تواند احساس امنیت افراد را افزایش و یا کاهش دهد. رسانه‌های جمعی با کارکردهای مشخص و تعیین شده خود، جایگاه ویژه‌ای یافته‌اند. به نحوی که بارزترین عامل نظم، امنیت اجتماعی، همبستگی و مشارکت مردمی تبدیل شده‌اند. هم چنین رسانه‌های جمعی نقش بسیار مهمی در اجرای برنامه‌های سیاسی، امنیتی و تقویت مشارکت مردمی برای تأمین امنیت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم ایفا می‌کنند. از منظر علمی نیز این یافته با دیدگاه حضرت امام خمینی (6) که می‌فرمایند: «صدا و سیما دستگاهی است که با صحت آن مردم صحیح می‌شوند و با فساد آن فاسد» (صحیفه نور، ج ۱۸) و با نظریه قفس آهنین مارکس و بر که می‌گوید: «رسانه آنقدر قدرت دارد که می‌تواند مردم را در درون یک قفس نگهدارد» و نظریه کنش ارتباطی هابر ماوس که معتقد است، رسانه‌ها در افراد کنش ارتباطی برقرار می‌کنند و با نظر جدی پيله ور که معتقد است رسانه‌ها با ایفای نقش اطلاع رسانی و ترویج الگوهای زندگی سالم، می‌توانند در کاهش وقوع جرم مؤثر باشند (جدی پيله رود، ۱۳۹۱: ۱۰۲) و نتیجه تحقیقات

جیمز که دریافت تلویزیون نیرویی قوی در اجتماعی کردن کودکان در حال رشد دارد (جیمز، ۱۳۹۰: ۱۵۵) تناسب و همخوانی دارد.

- سومین اولویت به شاخص خانواده تعلق گرفته است. در تایید این مطلب می‌توان گفت که خانواده این قابلیت را دارد که به طریق آموزش و تربیت، کنترل، مراقبت، احساس تعلق خانوادگی بیشتر، الگوسازی، فراهم سازی شرایط مناسب در ابعاد مختلف و... اسباب پیشگیری از جرم را فراهم آورد. کسانی که حمایت بیشتری از سوی خانواده خود دریافت می‌کنند احساس امنیت شان افزایش داشته است. نهاد خانواده شاید مهمترین مامن افراد است هر چقدر محیط خانواده محیط سالم تر، آرام تر و حامی اعضای خود باشد اعضای آن نه تنها در درون بلکه در بیرون از خانواده نیز احساس امنیت بیشتری می‌کنند. این نتیجه ضرورت آموزش‌های خانوادگی به اعضای خانواده‌ها و پر رنگ نمودن نقش این نهاد حساس را در سطح جامعه طلب می‌کند.

- چهارمین اولویت به شاخص گروه همسالان تعلق دارد. در توجیه این مطلب می‌توان ادعا نمود که همسالان از روش‌های ارائه آموزش‌های مثبت، الگوسازی، تاثیرگذاری مناسب و به موقع، تقویت رفتارهای مناسب، ترویج و تقویت هنجارها و... می‌توانند در پیشگیری مورد نظر موثر واقع گردند.

- اولویت بعدی تاثیرگذاری مربوط به شاخص آموزش و پرورش (مدرسه) است. در تایید این یافته می‌توان عنوان نمود که مدرسه و کادر انسانی آن می‌توانند از راه‌های مختلفی از جمله الگوسازی، یاددهی و آموزش، کنترل، ایجاد تعلق خاطر به مدرسه، تقویت روابط با دانش آموز، تشویق مناسب و به موقع و پرهیز از خشونت و تنبیه و توجیه عاقلانه و منطقی آینده نوجوان و... از بزهکاری دانش آموزان پیشگیری نمایند.

- اولویت دیگر مربوط به فضای مجازی اختصاص یافته است. اهمیت این امر با توجه به کثرت و شدت سامانه‌ها و ابزارآلات فضای مجازی در دسترس نوجوانان کاملاً قابل توجیه است. به عبارت ساده‌تر می‌توان گفت به هر میزان که نظارت اجتماعی در سطح جامعه در حد مطلوبی از سوی متولیان امنیت باشد مردم احساس امنیت بیشتری نیز از خود نشان می‌دهند.

الگوی استخراج شده مذکور می‌تواند براحتی قابلیت کاربردی شدن را در سازمان نیروی انتظامی داشته باشد از جمله مواردی که می‌توان از الگوی مذکور در ناجا جهت پیشگیری اجتماعی از جرم بهره برد عبارتند از:

- الگو گیری از سیره ائمه و بزرگان در جامعه اسلامی
- نهادینه سازی فرهنگ پیشگیری اجتماعی از جرم توسط نهادهای آموزشی
- پایبندی بیش از پیش مجریان قانون (نیروی انتظامی) به قوانین و مجازات سنگین تر مسئولان مختلف نسبت به مردم عادی
- نهادینه شدن پاسخگویی، شفافیت و مسئولیت پذیری و احیای فرهنگ گفتمانی بین شهروندان پلیس
- اصلاح مکانیزم‌های تشویق و تنبیه
- آموزش کارکنان در حمیت تقویت نفس آنها در مقابل تهدید و ترس و ضعف نفس
- شفافیت قوانین بمنظور بستن راه، تفسیرهای متعدد و ابهامی
- از بین بردن مرز بین فرماندهان و مسئولین ناجا با مردم
- طراحی سازو کاری برای نظارت دقیق و شفاف مردم به مسئولین
- کارکنان و مسئولین ناجا در نزد مردم با شفافیت کامل رفتار کند و نظارت قوی و دقیق به امور داشته باشند مثلاً نصب دوربین‌های مدار بسته و امکان ضبط در مراکز انتظامی
- برای پیشگیری اجتماعی باید هم از اهرم کنترل بیرونی و هم از اهرم کنترل درونی مانند مفاهیم اخلاقی - انسانی و اجتماعی استفاده بشود.
- ایجاد سازوکاری به مردم به صورت دقیق و شفاف که بتواند مسئولین و فرماندهان را ارزیابی و نظارت نمایند.
- ساخت فیلم‌های حقوقی، قضایی، انتظامی و تولید کتاب رمان از پرونده‌هایی که پیچیدگی‌های خاص دارند.
- اختصاص یک برنامه یا یک شبکه تلویزیونی به ناجا برای شناخت مردم

- اصل هشتم قانون اساسی امر به معروف و وظیفه ای است همگانی که مردم نسبت به دولت و دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به مردم دارند که مغفول مانده است.
- برای افزایش چند نظارتی ناجا باید ارتباط بین ناظران و مردم تقویت شود و مردم احساس کنند که گزارشهای آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد که این امر سبب افزایش مشارکت نظارت مردم شده و هم جلوی تخلفات در سازمان را می‌گیرد.
- ناجا با تشدید مبارزه با رشوه خواری، فساد مالی و تبعیض میزان رضایت مردم از عملکرد خویش را افزایش دهد.
- با سپردن اکثر مسائل به حوزه اخلاق به ویژه اخلاق اجتماعی می‌توان از گسترش جرایم و ناهنجاری‌ها پیشگیری نمود.
- بررسی اجرایی نمودن اقدامات و فعالیتهای طرح‌های انتظامی نیازمند یک فرایند علمی بوده تا کارایی لازم را داشته باشد.
- مسئولین و فرماندهان از بالاترین تا پائین‌ترین رده از بدنه ناجا با رعایت ملاک شایسته سالاری و تجربه مندی انتخاب شوند.
- اصلاح ساختار ناجا بر اساس شئون تخصصی آن که عبارتند از:
  - تفکیک شئون انتظامی - قضایی
  - درگیر نشدن با مسائل سیاسی
  - اجرای قانون در حق همه افراد و جامعه بدون در نظر گرفتن ملاحظات سیاسی
- تقویت قانون گرایی و نهادینه کردن احترام به قانون بین شهروندان
  - تقویت مشارکت مردم در امور امنیتی و عمومی
  - تقویت نظارت بر نهادهای دولتی و غیر دولتی بویژه ناجا توسط مردم
- مراکز مشاوره و مددکاری اجتماعی ناجا باید با همکاری مراکز بازپروری برنامه‌های بازپروری را با استفاده از مشاوران و مددکاران اجتماعی تقویت و زمینه‌های بازگشت سالم مجرمان را به جامعه فراهم کنند.

پیشنهادات

- انجام پایش و برآوردهای منظم و دوره‌ای از رویه‌ها و روندهای فرهنگی - اجتماعی موثر بر نظم و امنیت عمومی
- توسعه فضایی و آمایش سرزمینی پلیس از تمرکز بر ساختاربندهای انتظامی - اجتماعی و به ویژه محلات
- کوچک سازی حوزه‌های فعالیت پلیسی به بلوک‌های شهری کوچک در راستای ایجاد امکان سرعت، دقت و دسترسی برای پلیس متناسب
- تشویق ارگان‌های اجتماعی به ویژه مدارس، مساجد، دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه و سایر سازمان‌های دولتی و خصوصی و مردم نهاد جهت ارائه الگوهای بومی با تکیه بر فرهنگ ایرانی - اسلامی
- اتخاذ تدابیر مناسب برای کاهش خسارت‌های مادی، معنوی و عاطفی ناشی از جرم و کمک به بزه دیدگان نیازمند حمایت‌های ویژه
- کوشش برای ایجاد محیط مناسب برای رشد فضایل اخلاقی و تقویت باورهای دینی و ترویج فرهنگ پیشگیری از وقوع جرم از طریق خانواده، مدرسه، مراکز علمی و مذهبی و رسانه‌های گروهی با استفاده از توانایی‌ها و ظرفیت‌های آن‌ها
- توسعه فرهنگ پیشگیری مشارکتی و جلب مشارکت مردم برای سرمایه گذاری در امر پیشگیری از جرم و تأمین امنیت
- ایجاد هماهنگی میان نهادهای مربوط در زمینه مقابله با عوامل اجتماعی جرم زا از قبیل نابرابری در بهره مندی از فرصت‌ها و امکانات مادی و معنوی، مهاجرت‌های بی رویه، فقر، بیکاری، ترک تحصیل، طلاق و...
- تلاش برای تحکیم بنیان خانواده، حمایت از خانواده‌های بی سرپرست، بدسرپرست، نیازمند و افراد در معرض خطر آسیب‌های اجتماعی
- انگیزش نهادهای پیشگیری در راستای انجام وظیفه کاهش جرم، از طریق پذیرش و باور ارزش‌های خود، خودباوری در رسیدن به آن یا قبول مشوق‌های خارجی و ضمانت

اجراهای مرتبط با انجام مسئولیت‌ها و وظایف، تبعیت از استانداردها، اجتناب از تعارض و غیره

- تقویت نهادهای پیشگیری با ارائه قابلیت کمک‌های مهارتی و تکنیکی و ارائه منابع اجرایی

- اولویت بخشی به بحث پیشگیری از جرم در زمره اولویت‌ها به عنوان مکانیسمی برای هماهنگی، ایجاد و فهرستی از متخصصان برای انجام برآوردها
- پیش بینی برنامه‌های راهبردی بلندمدت راجع به تنظیم برنامه‌های آموزشی برای تقویت نهادهای دین

- جلب توجه پژوهشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی و تشویق آن‌ها به انجام و برگزاری همایش‌های علمی و پژوهشی کاربردی، پیرامون نقش و تأثیر آموزه‌های دینی در پیشگیری از وقوع جرم در سطوح مختلف دبیرستان‌ها، دانشگاه‌ها، ادارات، مراکز صنعتی و غیره

- نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران که به عنوان یکی از اصلی ترین نهادهای مسئول در امر پیشگیری و متولی اصلی حفظ نظم و امنیت در جامعه می باشد، در این راستا تأکید بر ارتقای نمونه‌های آموزه‌های اسلامی در آن به عنوان یک مجری و مربی امر پیشگیری، می تواند در کارآمدی هر چه بیشتر و مؤثر بودن پیشگیری اجتماعی از جرم که همان کاهش نرخ بزهکاری در سطح جامعه است، مفید واقع شود.

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

۱. قرآن حکیم، ترجمه آیت الله مکارم شیرازی، ۱۳۸۸، مرکز طبع و نشر قرآن جمهوری اسلامی ایران
۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد ۱۳۸۶/۰۲/۲۵
۳. افتخاری، اصغر، (۱۳۹۱) امنیت اجتماعی شده، تهران: پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی،
۴. اوحدی، علی اکبر، (۱۳۸۷) مبانی حقوق عمومی، تهران: انتشارات جنگل، چاپ دوم.
۵. بارانی، پیرانوند، محمد، پیشگیری از بزه دیدگی در مقابل سرقت، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ۷۷-۱۳۷۶.
۶. پوریان، عزت الله، (۱۳۹۲). جامعه‌شناسی شهری و روستایی جامعه. شماره ۷
۷. چلبی - منصوریان، (۱۳۸۳). جامعه‌شناسی نظم، تهران: انتشارات نی
۸. حلاج پور، صدیقه؛ (۱۳۸۲)، «نقش دین در پیشگیری از وقوع جرم»، مجموعه مقالات همایش علمی کاربردی پیشگیری از وقوع جرم.
۹. حاجی ده آبادی، احمد، (۱۳۷۸). فقه و قانون نگاری. قم: موسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان
۱۰. خسرو شاهی، قدرت الله؛ (۱۳۸۲)، «پیشگیری از جرم در آموزه های قرآنی»، فصلنامه بصیرت (دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق).
۱۱. خسرو شاهی، قدرت الله؛ (۱۳۸۳)، «پیشگیری ثانویه از جرم و انحراف در آموزه های قرآن»، فصلنامه رفاه اجتماعی.
۱۲. رجیبی پور، محمود (۱۳۸۲). راهبرد پیشگیری اجتماعی از جرم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا
۱۳. رادمنش، عزت الله، قرآن جامعه‌شناسی اتوپیا، انتشارات امیرکبیر، تهران، چاپ اول،
۱۴. ریتزر، جورج؛ (۱۳۸۱). نظریه های جامعه‌شناسی در دوران معاصر، محسن ثلاثی، تهران، علمی، چاپ ششم
۱۵. سی گل، بررسی تاثیر از خود بیگانگی اجتماعی در مسئولیت اجتماعی. شماره ۲ شماره پیاپی ۶۷.
۱۶. شاکری، ابوالحسن (۱۳۸۱) «قوه قضائیه و پیشگیری از وقوع جرم» مجموعه مقالات علمی کاربردی پیشگیری از وقوع جرم
۱۷. شایگان، فریبا، (۱۳۹۵) امنیت اجتماعی با بهره مندی از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله العالی)، تهران: پژوهشکده علوم نظامی و مطالعات اجتماعی ناجا.
۱۸. علی اکبر زمانی، عبدالرضا بایاری، (۱۳۹۱)، نقش پیشگیری اجتماعی در کاهش جرایم و مفاسد کلان اقتصادی، فصلنامه پژوهش انتظام اجتماعی، ۱۳۹۱، شماره ۴
۱۹. علیزاده، مهدی؛ (۱۳۸۲)، «نقش اسلام در پیشگیری و کاهش بزهکاری»، مشهد، انتشارات دانشگاه علوم اسلامی رضوی، چاپ اول.
۲۰. فاضل لنکرانی (ره)، محمد (۱۳۶۶). آیین کشورداری از دیدگاه امام علی (ع)، تنظیم و تقریر حسین کریمی.
۲۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۰.

۲۲. کلینی، ابوجعفر محمد بن یعقوب؛ (۱۴۱۳)، «الاصول من الکافی، دارالضواء»، چاپ اول، بیروت.
۲۳. کاشانی، فیض. (۱۰۴۶)، احیاءالعلوم. جلد ۱، تهران: انتشارات سمت
۲۴. کریمی، (۱۳۹۱). جامعه‌شناسی و مسئله هویت ایران (فراتحلیل از مطالعات نظری و پژوهش هویت). دوره ۱۳، شماره ۴۹
۲۵. محمد نسل، غلامرضا، ۱۳۸۷، پلیس و سیاست پیشگیری از جرم، ناشر دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری (ناجا)
۲۶. مجلسی، محمد باقر؛ (۱۴۱۳)، «بحارالانوار»، دارالافتاء، بیروت.
۲۷. مطهری، مرتضی، ده گفتار، تهران، صدا، چاپ دهم، ۱۳۷۳.
۲۸. معین، علی؛ (۱۳۸۱)، «پیشگیری ثانویه از جرم و انحراف در آموزه‌های قرآن»، فصلنامه منابع انسانی، چاپ ششم، دوره هشتم، ص ۴۸.
۲۹. مکارم شیرازی، ناصر و همکاران (۱۳۷۴)، تفسیر نمونه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، چاپ، یازدهم.
۳۰. میرخلیلی، محمود، «(۱۳۸۰)، پیشگیری وضعی از نگاه آموزه‌های اسلام»، فقه و حقوق، ش ۱، ص ۸۰-۸۵.
۳۱. نجفی ابرنآبادی، علی حسین؛ (۱۳۷۸)، «پیشگیری از بزهکاری و پلیس محلی»، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۲۵ و ۲۶، تابستان.
۳۲. نیازپور، امیرحسین. (۱۳۸۳). حقوق پیشگیری از بزهکاری در ایران. مجله حقوقی دادگستری، شماره‌های ۴۹-۴۸
۳۳. نامیان، فرشید و جلالی. (۱۳۸۴). پیشگیری از جرم در پرتو آموزه‌های دینی. نشریه مهندسی فرهنگی، شماره‌های ۵۷ و ۵۸
۳۴. ناصر مکارم شیرازی و همکاران، (۱۳۷۱)، تفسیر نمونه، ج ۱۸، قم.

ب. منابع انگلیسی

1. Barak. G (1987. norember). "crime of the homeless" A self Reflexire new marxist Analysis of crime and social
2. . Boudon, R. & F. Borricaud (1986). "social Control". P. 331
3. Downes , d , and p, rock (1998). Understanding device p.336
4. lomberoso, c. (1911). Crime: it is causes and remedies taylor, I, p. walton, and j. young (1973). The new

ج. درگاه مجازی:

1. <http://www.haghgostar.ir>
2. <http://www.socialworkeriran.com>
3. <http://www.maarefQuran.com>
4. [http:// www.publicsafety.gc.ca](http://www.publicsafety.gc.ca)